

CHIMIE: OL IVa.

1. CLASIFICAREA SUBSTANTELOR
2. NE METALE
3. PROPIETATI. H_2
4. CIRCUITUL OXIGENULUI ÎN NATURĂ
5. TEST DE EVALUARE

SUBSTANȚE

SIMPLE

METALE

NEMETALE

COMPUSE

ANORGANICE

OXIZI

E_2O_x

- MgO
- CO₂
- SO₃

BAZE

$M(OH)_x$

- NaOH
- Ca(OH)₂
- Al(OH)₃

ACIZI

H_yA

- HCl
- H₂SO₄
- H₂CO₃

SĂRURI

M_yA_x

- FeS
- CaCO₃
- Mg(NO₃)₂

ORGANICE

HIDROCARBURI

- metan
- benzen
- butan

SUBSTANȚE
ORGANICE
CU FUNCȚIUNI

- alcool etilic
- acid acetic
- cauciuc
- zahăr
- celuloză

NEMETALE

simbolul elementului și numărul atomic Z

1 H HIDROGEN

H_2 — formulă

— combustibil pentru rachete

— obținerea amoniacului

— modelul moleculei

— întrebări

formulă	stare de agregare
roșu	gaz
mov	lichid
negru	solid

2 He HELIU

— gaz pt. răcire

— agent de răcire la centrale nucleare

— laser

13 (III-A)

5 B BOR

B

14 (IV-A)

6 C CARBON

C_n

— combustibil

— grafit - creioane; în electrotehnică

— diamant - podobe

15 (V-A)

7 N AZOT

N_2

— agent de răcire (lichid)

— pentru conservare

— îngrășăminte

16 (VI-A)

8 O OXIGEN

O_2

— ardere

— sudură

— medicină

17 (VII-A)

9 F FLUOR

F_2

— agent de răcire

— teflon

— pastă de dinți

18 (VIII-A)

10 Ne NEON

Ne

— lămpi fluorescente

— tuburi pentru lumină

— faruri pentru ceață

• În sistemul periodic **metalele** sunt separate de **nemetale** printr-o linie mai groasă în zigzag.

14 Si SILICIU

Si

15 P FOSFOR

P_4

— chibrituri

— brichete

— îngrășăminte

— detergenți

16 S SULF

S_8

— ingredient pentru conservanți

— vulcanizare

— artificii

17 Cl CLOR

Cl_2

— tratarea apei

— plastic (PVC)

— materie primă pt. industria chimică

18 Ar ARGON

Ar

— becuri

— laser

— gaz de protecție pentru sudură

• Trecerea de la caracter metalic la caracter nemetalic nu se face brusc. Există o serie de elemente care prezintă atât caracter metalic, cât și caracter nemetalic; acestea sunt numite **semimetale** și se află de o parte și de alta a liniei în zigzag: B, Si, Ge, As, Se, Sb, Te, Po, At.

33 As ARSEN

As

34 Se SELENIU

Se

35 Br BROM

Br_2

— dezinfectant

— filme fotografice

— coloranți în ind. alimentară

36 Kr KRIPTON

Kr

— becuri fluorescente

— bițun

— lasere

• În acest capitol vom studia numai câteva nemetale tipice.

52 Te TELUR

Te

53 I IOD

I_2

— dezinfectant

— sare de bucătărie (iodată)

54 Xe XENON

Xe

— lămpi pentru ultraviolete

— lămpi proiectoare

— tester de culcare

Proprietăți fizice ale nemetalelor

- la temperatura camerei pot fi solide, lichide sau gazoase;
- nu conduc curentul electric, cu excepția grafitului (o formă a carbonului);
- nemetalele solide sunt sfărâncioase (casante);
- nu prezintă luciu.

85 At ASTATIN

At

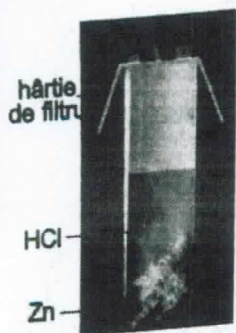
86 Rn RADON

Rn

— predicții cutremurelor

METALE NEMETALE

Activitate experimentală

Proprietăți fizice ale hidrogenului

Barbotarea hidrogenului într-o soluție de săpun
Efectuați experimentul sugerat de figura alăturată.
Comparați densitatea hidrogenului cu cea a aerului.

Difuziunea hidrogenului printr-o hârtie de filtru
Într-o eprubetă se obține hidrogen, prin reacția dintre zinc și acidul clorhidric. Gura eprubetei se acoperă cu o hârtie de filtru umezită în apă. Se apropie de gura eprubetei un chibrit aprins.

Ce proprietăți fizice ale hidrogenului se desprind din experiențele efectuate?

Completați următorul

TABEL PENTRU ACTIVITĂȚI EXPERIMENTALE

Activitate experimentală	Substanțe și ustensile	Observații	Ecuații chimice	Importanță. Concluzii

Proprietăți fizice:

- hidrogenul este un gaz fără miros, fără gust, fără culoare;
- are densitatea de 14,4 ori mai mică decât a aerului ($\rho_{H_2} = 0,0899 \text{ g/L}$);

– se lichefiază foarte greu, la o temperatură de -250°C ;

– se dizolvă foarte puțin în apă;

– nu se dizolvă în cauciuc;

– se dizolvă ușor în unele metale încălzite: nichel, fier, cupru, paladiu, platină;

– difuzează (pătrunde) prin pereții poroși. Viteza sa de difuziune este mai mare decât a tuturor celorlalte gaze, având atomul cel mai mic.

Utilizări:

– este folosit la umflarea aerostatelor;

– hidrogenul lichid se utilizează la obținerea unor temperaturi foarte scăzute și drept combustibil pentru rachete;

– poate fi utilizat la umplerea baloanelor de cauciuc;

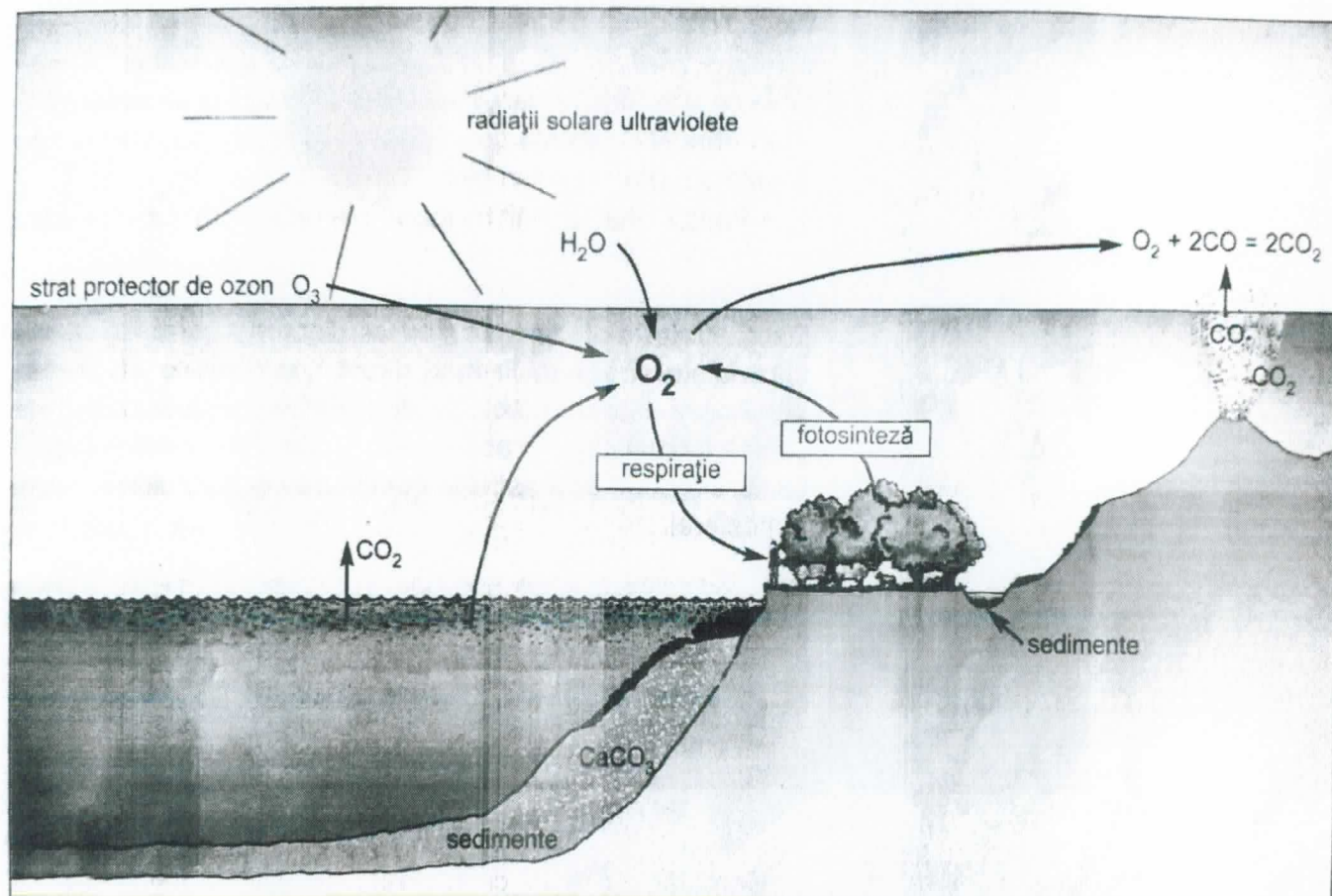
– hidrogenul reținut în aceste metale este foarte reactiv (poate fi folosit în reacții de hidrogenare (obținerea margarinei)).

Circuitul oxigenului în natură

Circuitele naturale (ale oxigenului, azotului, carbonului etc.) prezintă o importanță deosebită deoarece fac posibilă menținerea a numeroase substanțe în proporții relativ constante.

Dereglarea acestor cicluri, în urma activității oamenilor sau a unor calamități naturale, creează probleme în mediul înconjurător: se diminuează o anumită rezervă, crește concentrația unor substanțe și poate apărea poluarea.

Atmosfera conține oxigen. În cea mai mare parte, oxigenul este produs de plante prin fotosinteză. Într-o măsură mai mică, se formează prin descompunerea vaporilor de apă de către radiațiile ultraviolete provenite de la Soare. Aceste radiații duc, de asemenea, la formarea ozonului, O_3 , o substanță care ecranează radiația ultravioletă dăunătoare și o împiedică să atingă suprafața Pământului. În cele din urmă, ozonul se retransformă în oxigen.

Oxigenul este folosit în respirația plantelor și animalelor, pentru descompunerea materialelor organice, pentru arderea combustibililor fosili și în procesul de erodare a stâncilor (reacții ale unor roci cu oxigenul). O anumită cantitate din CO_2 – produs prin respirație, în urma descompunerii și a arderilor – este depusă sub formă de sedimente (carbonat de calciu) pe fundul mărilor și râurilor, dar cea mai mare parte a sa este folosită în fotosinteză.

Între circuitul oxigenului și cel al dioxidului de carbon din natură trebuie să existe un echilibru: volumul de oxigen consumat de animale și oameni trebuie să fie aproximativ egal cu volumul de oxigen redat naturii de către plante. În cazul în care consumul de oxigen crește, iar producerea lui scade, echilibrul biologic se perturbă.